

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMO PRAKTIKOS APŽVALGA

2018 M. SAUSIO 1 D. – 2018 M. BIRŽELIO 30 D.

Svarbi pastaba: Prieš supažindindami su Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo Teismų praktikos departamento parengta Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos apžvalga, jos autoriai nori atkreipti skaitytojų dėmesį į tai, kad šiame dokumente yra pateikiamos neoficialios Europos Žmogaus Teisių Teismo procesinių sprendimų santraukos, kurios Europos Žmogaus Teisių Teismo ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nesaisto. Šis dokumentas yra tik informacinio pobūdžio, be kita ko, parengtas remiantis Europos Žmogaus Teisių Teismo informaciniais pranešimais. Taip pat norime atkreipti dėmesį į tai, kad pagal Konvencijos 44 straipsnio 2 dalį, kolegijos sprendimas tampa galutiniu: a) šalims paskelbus, kad jos neprašo perduoti bylos svarstyti Didžiajai Kolegijai; ar b) praėjus trimis mėnesiams nuo sprendimo datos, jei nebuvo prašymo perduoti bylą svarstyti Didžiajai Kolegijai; ar c) Didžiosios Kolegijos teisėjų komisijai atmetus prašymą pagal 43 straipsnį. Pagal to paties straipsnio 1 dalį Didžiosios Kolegijos sprendimas yra galutinis.

Atsižvelgiant į tai, kad oficialius ir nesutrumpintus sprendimų tekstus galite rasti Europos Žmogaus Teisių Teismo interneto svetainėje www.echr.coe.int, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nepisiima atsakomybės už atliktą vertimą ir parengtos santraukos išsamumą.

Apžvalgoje naudojami pagrindiniai sutrumpinimai:

EŽTT, Teismas – Europos Žmogaus Teisių Teismas

Konvencija – Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija

Svarbos lygiai – Europos Žmogaus Teisių Teismo nagrinėjamos bylos yra skirstomos į keturias kategorijas:

Skelbta Rinkinyje – ypatingos svarbos sprendimai, kurie skelbiami oficialiuosiuose Teismo praktikos rinkiniuose (*Reports of Judgments and Decisions*).

1 = *Didelė svarba*: sprendimai, kurie reikšmingai prisideda prie Teismo praktikos plėtojimo, aiškinimo ar keitimo.

2 = *Vidutinė svarba*: sprendimai, kurie nors ir reikšmingai praktikos nepakeičia, tačiau nėra susiję vien tik su nusistovėjusios praktikos laikymusi.

3 = *Mažesnė svarba*: sprendimai, pasižymintys mažesne teisine reikšme t. y. sprendimai, kuriuose paprasčiausiai laikomasi nusistovėjusios teismo praktikos ir kt.

KANKINIMO UŽDRAUDIMAS (3 straipsnis)	5
Abu Zubaydah prieš Lietuvą.....	5
Dėl kankinimų, patirtų Lietuvos teritorijoje veikusiame CŽV kalėjime	5
Ebedin Abi prieš Turkiją.....	6
Dėl žeminančio elgesio.....	6
Karachentsev prieš Rusiją.....	7
Dėl žeminančio elgesio, pasireiškusio asmens laikymu narve teismo posėdžiams vykstant videokonferencijos būdu.....	7
TEISĖ Į TEISINGĄ BYLOS NAGRINĖJIMĄ (6 straipsnis)	8
Zubac prieš Kroatiją.....	8
Dėl teismo atsisakymo nagrinėti apeliacinį skundą	8
T. K. prieš Lietuvą	9
Dėl teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimo atsisakant apklausti liudytojus ir žeminančio elgesio .	9
TEISĖ Į PRIVATAUS IR ŠEIMOS GYVENIMO GERBIMĄ (8 straipsnis)	11
Benedik prieš Slovėniją	11
Dėl policijos teisės gauti abonto informaciją, susijusią su dinaminio interneto protokolo (IP) adresu, be teismo potvarkio	11
M. L. and W. W. prieš Vokietiją.....	12
Dėl atsisakymo įpareigoti žiniasklaidą anonimizuoti internetinę archyvinę medžiagą dėl nusikaltimo jį padariusių asmenų prašymu	12
SAVIRAIŠKOS LAISVĖ (10 straipsnis)	13
Aydoğan ir Dara Radyo Televizyon Yayincılık Anonim Şirketi prieš Turkiją.....	13
Dėl galimybės susipažinti su konfidencialia bylos medžiaga ir saviraiškos laisvės ribojimo	13
Catalan prieš Rumuniją	14
Dėl valstybės tarnautojo saviraiškos laisvės ribojimo	14
Sekmadienis Ltd. prieš Lietuvą.....	15
Dėl religinių simbolių naudojimo komercinėje reklamoje ir saviraiškos laisvės	15
DISKRIMINACIJOS UŽDRAUDIMAS (14 straipsnis)	16
Hallier prieš Prancūziją.....	16
Dėl atsisakymo suteikti tėvystės atostogas lesbietei, kurios partnerė pagimdė: pareiškimas pripažintas nepriimtiniu.....	17
Cerneia prieš Rumuniją	17
Dėl atstovų parlamente neturinčios politinės partijos teisinės padėties.....	17
NUOSAVYBĖS APSAUGA (Pirmojo Protokolo 1 straipsnis)	18

Kristiana LTD prieš Lietuvą	18
Dėl nuosavybės teisių apribojimo valstybės institucijoms atsisakant išduoti dokumentus, suteikiančius teisę pareiškėjui rekonstruoti ginčo pastatus ar atlikti jų kapitalinį remontą, bei institucijoms nepriimant sprendimo dėl pastatų nugriovimo termino ir kompensacijos už tai.....	19
Beinarovič ir kiti prieš Lietuvą	21
Dėl nuosavybės teisių pažeidimo panaikinus sprendimus dėl nuosavybės teisių į žemės sklypus, kuriuose yra valstybinės reikšmės miškas, atkūrimo ir valstybės institucijoms ilgą laiką nesiimant priemonių užbaigti ilgai užtrukusį nuosavybės teisių atkūrimo procesą	21
Čakarevič prieš Kroatiją	22
Dėl institucijų klaidos nepagrįstai išmokėtų nedarbo išmokų išieškojimo iš jų gavėjo.....	23

KANKINIMO UŽDRAUDIMAS (3 straipsnis)**Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. gegužės 31 d. sprendimas byloje
Abu Zubaydah prieš Lietuvą
(pareiškimo Nr. 46454/11, svarbos lygis – 2)**

Dėl kankinimų, patirtų Lietuvos teritorijoje veikusiame CŽV kalėjime

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjus sulaikė Jungtinių Amerikos Valstijų Centrinė žvalgybos agentūra (toliau – CŽV) netrukus po 2001 m. rugsėjo 11 d. teroro išpuolių. Po jų perkėlimo ypatinga tvarka, jie buvo laikomi slaptose CŽV sulaikymo patalpose įvairiose šalyse. Kaip „aukštos vertės sulaikytieji“, įtariami terorizmu buvo laikomi galinčiais suteikti informacijos apie tolesnes teroristines grėsmes prieš Jungtines Amerikos Valstijas ir dėl to jiems buvo taikoma „intensyvesnio tardymo technika“, į kurią įėjo „vandens lentos technika“ (angl. – *waterboard technique*), patalpinimas į dėžę, miego ir maisto ribojimas, poveikis su šalta temperatūra, stovėjimas prieš sieną ir kiti įtempti metodai. Pareiškėjui šie tardymo metodai taip pat buvo taikomi, tarp jų – netikros egzekucijos ir pakorimas aukštyn kojomis.

Šioje byloje pareiškėjai reiškė nusiskundimus dėl to, kad atsakovės valstybės leido savo teritorijoje CŽV juos laikyti slaptai suimtus, kankinti ir gabenti į kitas sulaikymo vietas užsienyje.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas vienareikšmiškai ir be pagrįstų abejonų nustatė, kad Lietuvoje ir Rumunijoje veikė slaptos CŽV kalinimo patalpos, pareiškėjai buvo jose slapta laikomi ilgiau negu metus ir atsakovių valstybių valdžios institucijos žinojo apie CŽV veiklos, kuri buvo vykdoma šiose vietose, pobūdį ir tikslus, bei bendradarbiavo vykdydama kalinių perkėlimo programą, kartu turėdamos informaciją, kad leidus savo teritorijoje CŽV laikyti įtariamuosius terorizmu, kilo rimta grėsmė, kad pareiškėjai nukentės nuo Konvencijai prieštaraujančio elgesio. Skundžiamis veiksmai pateko į Lietuvos Respublikos jurisdikciją Konvencijos 1 straipsnio prasme ir sudaro pagrindą valstybės atsakomybei pagal Konvenciją.

Teismas konstatavo, kad pareiškėjai slaptuose kalėjimuose buvo laikomi griežtu režimu, į kurį įėjo reguliari dienotvarkė, akių užrišimas ar galvos uždengimas gobtuvu, kuriuo siekta, kad kalinamasis prarastų orientavimąsi ir nesuprastų kokioje vietoje yra, neperprastų patalpų plano. Taip pat pareiškėjams buvo nuskusti plaukai, jie buvo laikomi atskirti nuo kitų asmenų, kankinami triukšmu, akinami šviesa, kojos buvo laikomos surakintos.

Nors pareiškėjai nebuvo tardomi pačiais griežčiausiais būdais, jų patirtis CŽV sulaikymo metu prieš atsidūrimą atsakovių valstybių teritorijoje, buvo svarbus veiksnys, vertinant kiek sunkų elgesį jie patyrė. Pareiškėjų patirtos kalinimo sąlygos buvo ypatingai griežtos, apėmė visišką išorinio pasaulio pojūčių nuslopinimą ir jiems teko patirti neatitaisomus emocinius ir psichologinius nepatogumus, kuriuos sukėlė ankstesnės žiaurus CŽV kankinimo patirtys, bei teko išgyventi nuolatinę baimę dėl jų likimo ateityje. Turint omenyje pareiškėjų kalinimo sąlygas ir jų bendrą poveikį, patirtas elgesys buvo pripažintas kaip intensyvios fizinės ir dvasinės kančios, patenkančios į sąvoką „nežmoniškas elgesys“.

Atitinkamai, byloje konstatuota, kad leisdamos CŽV perkelti iš Lietuvos į Rumuniją ir atitinkamai į kitas kalinimo vietas, nacionalinės institucijos pareiškėjui aiškiai sukėlė rimtą tolesnio laikymo netinkamomis sąlygomis riziką ir, atsižvelgiant į Lietuvos vaidmenį šiuose įvykiuose, ji pripažinta atsakinga už pareiškėjo teisių, ginamų Konvencijos 3 straipsnio nuostatomis, pažeidimą, įvykusi Lietuvos teritorijoje.

Išvada: nuspręsta, kad buvo pažeisti Konvencijos 3, 5, 8, 13 ir 46 straipsniai.

41 straipsnis: priteistas 100 000 EUR dydžio neturtinės žalos atlyginimas.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. kovo 13 d. sprendimas byloje
Ebedin Abi prieš Turkiją
(pareiškimo Nr. 10839/09, svarbos lygis - 2)

Dėl žeminančio elgesio

Faktinės aplinkybės

EŽTT 2018 m. kovo 13 d. paskelbė sprendimą byloje *Ebedin Abi prieš Turkiją* (Nr. 10839/09), kuriuo nustatė Konvencijos 3 straipsnio (kankinimo uždraudimas) pažeidimą.

Byloje pažeidimas konstatuotas atsižvelgiant į tai, kad kaliniui tiekiamas maistas neatitiko gydytojų rekomendacijų.

Pareiškėjas, kuris buvo kalinamas nuo 2018 m. balandžio iki 2009 m. kovo mėnesio, sirgo 2 tipo diabetu ir vainikinių arterijų liga. Dėl šių priežasčių jam buvo skirta dieta, tinkanti diabetikams. Nepaisant to, kalinimo laikotarpiu jam tiekiamo maisto pagrindą daugiausia sudarė jautiena ir angliavandeniai. Pareiškėjas dėl šių aplinkybių skundėsi kalinimo įstaigos administracijai, kuri atsisakė jam tiekti maistą, atitinkantį gydytojų rekomendacijas.

Pareiškėjas dėl to kreipėsi į probacijos teisėją, kuris tenkino jo prašymą. Teisėjas atsižvelgė į tai, jog kalinimo įstaiga pareiškėjui ir kitiems 37 kaliniams, turintiems sveikatos problemų, teikė tokį patį maitinimą, kaip ir sveikiems kaliniams, tik su mažesniu druskos ir prieskonių kiekiu.

Nepaisant to, tokį teismo sprendimą prokuroras apskundė Prisiekusiųjų teismui, motyvuodamas tuo, jog kalinimo įstaigos neturi galimybių paruošti ir pateikti specialaus maisto dėl lėšų trūkumo. Prisiekusiųjų teismas patenkino apeliaciją.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

3 straipsnis: Kalėjimas, kuriame kalintas pareiškėjas, buvo nepajėgus aprūpinti kalinius, turinčius sveikatos problemų, maistu, atitinkančiu jų specifinius maitinimosi poreikius, nepaisant atitinkamų medicininių nurodymų, atsižvelgiant į dienpinigių dydį, tenkantį vienam kaliniui.

Tokia praktika jokia būdu negali būti pateisinama ekonominiais motyvais, kadangi tuo metu galiojęs teisinis reglamentavimas numatė atskirą finansavimą kaliniams, kurių sveikatos būklė prasta. Tačiau nei prokuroras, nei Prisiekusiųjų teismas nesiekė išsiaiškinti, ar kalėjimo vadovybė kreipėsi į kompetentingas institucijas, siekdama gauti didesnę kasdienį finansavimą.

Be to, iš pareiškėjo negalėjo būti tikimasi, kad jis pats apsirūpins maistu, kad galėtų laikytis jam nustatytos dietos, kadangi jam pačiam būtų tekę tokio apsirūpinimo išlaidos. Pareiškėjas dėl savo sveikatos būklės neturėtų patirti sunkesnės ekonominės naštos negu sveiki kaliniai. Sprendimas, sukeltantis pareiškėjui išlaidas, buvo nesuderinamas su valstybės pareiga organizuoti savo kalėjimų sistemą taip, kad būtų gerbiamas kalinių žmogiškasis orumas, nepaisant logistikos ir finansinių sunkumų.

Pirmiausia, valdžios institucijos nesiėmė būtinų priemonių apsaugoti pareiškėjo sveikatai.

Antra, atsižvelgiant į pareiškėjo sveikatos pablogėjimą dėl jo negalėjimo laikytis gydytojų nustatytos dietos, pareiškėjas ėmėsi visų įmanomų priemonių, siekdamas pateikti savo skundus nacionalinėms valdžios institucijoms. Tuomet po galutinio nacionalinio teismo sprendimo, jis iškėlė šiuos klausimus Teisme. Nacionalinės valdžios institucijos nesugebėjo tinkamai atsakyti į pareiškėjo pakartotinius prašymus aprūpinti jį maistu, atitinkančiu jo sveikatos būklę.

Turint omenyje tai, kad kalintys asmenys neturi galimybių medicininio gydymo gauti bet kada ir pasirinktoje ligoninėje, nacionalinės institucijos privalo užtikrinti, kad specialistas įvertintų standartinį kalinimo įstaigos siūlomą meniu, o pareiškėjui tuo pačiu būtų atlikta medicininė apžiūra, atsižvelgiant į jo skundus. Iš tiesų, nacionalinės institucijos nesistengė išsiaiškinti, ar pareiškėjui tiekiamas maitinimas buvo tinkamas arba ar pareiškėjui paskirtos dietos nesilaikymas turėjo neigiamą poveikį jo sveikatai.

Taigi, šie trūkumai reiškė, kad nacionalinės institucijos nesiėmė reikiamų priemonių, kad būtų apsaugota pareiškėjo sveikata ir gerovė. Tad jie neužtikrino, kad pareiškėjo kalinimo sąlygos būtų tinkamos ir nepažeistų žmogaus orumo.

Išvada: pažeidimas (vienbalsiai)

41 straipsnis: priteistas 5 000 EUR neturtinės žalos atlyginimas.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. balandžio 17 d. sprendimas byloje
Karachentsev prieš Rusiją
(pareiškimo Nr. 23229/11, svarbos lygis – 3)

Dėl žeminančio elgesio, pasireiškusio asmens laikymu narve teismo posėdžiams vykstant videokonferencijos būdu

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas Rusijos pilietis buvo sulaikytas jį įtariant plėšimu veikiant organizuotoje grupėje. Suėmimas buvo pratęstas keletą kartų, tačiau galiausiai pareiškėjas buvo išteisintas.

Pareiškėjas, remdamasis Konvencijos 3 straipsniu ir 5 straipsnio 3–4 dalimis, skundėsi kalinimo sąlygų kalėjime netinkamumu ir tuo, kad jis buvo laikomas metaliniame narve apeliacinio proceso posėdžių metu, vykusių videokonferencijos būdu. Pareiškėjas taip pat teigė, kad turėjo vos dvi valandas konsultacijoms su savo advokate per vieną iš posėdžių, o šios konsultacijos turėjo vykti teismo salėje, nekonfidencialiai, be to, kad jo advokatas dėl ligos nedalyvavo vėlesniame posėdyje, tačiau teismas posėdį atidėti atsisakė.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas pažymėjo, kad elgesys, laikytinas „žeminančiu“ Konvencijos 3 straipsnio prasme, yra menkinantis ar niekinantis asmenį, rodantis jam nepagarbą arba žeminantis asmens orumą, arba asmeniui keliantis baimę, kančias ar nepilnavertiškumo jausmą, kurie gali palaužti asmens moralinį ir fizinį atsparumą. Tokio elgesio viešumas gali būti reikšminga arba sunkinanti aplinkybė sprendžiant, ar elgesys yra „žeminantis“ Konvencijos 3 straipsnio prasme, tačiau elgesio neviešumas savaime nepaneigia jo laikymo žiauriu: net jei auka ir nėra pažeminama prieš kitus, ji gali būti pažeminta savo pačios akyse. Taip pat tam, kad elgesys būtų „žeminantis“, patiriamos kančios ar pažeminimas turi būti didesnis nei neišvengiamas kančios ar pažeminimo elementas, esąs kiekvienoje legitimioje elgesio formoje. Valstybė turi užtikrinti, kad asmuo yra laikomas sąlygomis, suderinamomis su jo žmogišku orumu, ir kad pritaikytos priemonės būdas ir metodas nesuponuoja asmens baimės ar sunkumų, viršijančių neišvengiamą kančios lygį, susijusį su sulaikymu. Sprendime pabrėžta, kad ankstesnėje Teismo praktikoje (žr. EŽTT 2014 m. liepos 17 d. sprendimą Svinarenko ir Slyadnev prieš Rusiją (pareiškimų Nr. 32541/08 ir 43441/08), EŽTT 2016 m. birželio 14 d. sprendimą Urazov prieš Rusiją (pareiškimo Nr. 42147/05) vien asmens laikymas metaliniame narve teismo posėdžių salėje pats savaime – atsižvelgiant į jo objektyviai žeminančią prigimtį, nesuderinamą su civilizuoto elgesio, esančio demokratinės visuomenės ženklu, standartais – žeidžia žmogaus orumą, todėl vien tai, kad pareiškėjas pats fiziškai nebuvo teismo salėje posėdžių, per kuriuos buvo laikomas narve, metu, o tuo metu buvo kalėjime ir posėdžiuose dalyvavo videokonferencijos būdu, nesudarė pagrindo pateisinti jo laikymą narve ir Teismas nustatė Konvencijos 3 straipsnio pažeidimą.

Teismas taip pat pažymėjo, kad posėdis, dėl kurio skundėsi pareiškėjas, buvo du kartus atidėtas pareiškėjo advokato prašymu. Tą dieną, kai buvo numatytas posėdis, pareiškėjas susirado naują advokatę, prisijungusią prie tyrimo tos pačios dienos popietę. Naujoji advokatė prašė teismo posėdį atidėti iki kitos dienos, kad galėtų susipažinti su bylos medžiaga, tačiau teismas tam jai skyrė dvi valandas. EŽTT vertinimu, atsakomybė už tai, kad pareiškėjas nesusirado naujo advokato anksčiau, negali būti priskirta valdžios institucijoms. Be to, pareiškėjo prašymas nukelti posėdį iki kitos dienos būtų sąlygojęs neteisėtą pareiškėjo sulaikymą Konvencijos 5 straipsnio 1 dalies prasme, kadangi posėdyje turėjo būti sprendžiamas klausimas dėl pareiškėjo sulaikymo pratęsimo, o posėdis vyko paskutiniąją anksčiau nustatyto pareiškėjo suėmimo termino dieną. Atsižvelgiant į tai, dviejų valandų terminas, įvertinus bylos medžiagos apimtį ir kompleksumą, buvo nulemtas situacijos skubos ir nepažeidė Konvencijos 5 straipsnio 4 dalies.

Kadangi pareiškėjas naują advokatę susirado posėdžio dieną, su advokate jis galėjo pasikalbėti tik teismo posėdžių salėje prieš prasidedant posėdžiui. Vis dėlto, pareiškėjas šios savo teisės atsisakė, nesutikdamas bendrauti su savo advokate tokiomis sąlygomis. Nesant jokių konkrečių prielaidų, suponuojančių pagrįstą priežastį tikėti, jog jų pokalbis galėjo būti nugirstas, Teismas nusprendė, kad Konvencijos 5 straipsnio 4 dalis nebuvo pažeista.

Į pareiškėjo argumentus, kad viename iš teismo posėdžių jo advokatas negalėjo dalyvauti dėl ligos, tačiau užuot atidėjęs bylos nagrinėjimą teismas jam paskyrė teisinę pagalbą teikiantį asmenį, EŽTT nurodė, kad bylą nagrinėjančiam teismui nebuvo pateikta jokių įrodymų, kodėl advokatas nedalyvavo posėdyje, pareiškėjas pats dalyvavo posėdyje, jis buvo atstovaujamas teismo paskirto teisininko ir nebuvo prielaidų teigti, jog pastarojo teisinė pagalba buvo akivaizdžiai netinkama. Įvertinęs visa tai, Teismas nusprendė, kad nacionalinio teismo sprendimas tęsti bylos nagrinėjimą nedalyvaujant pareiškėjo advokatui buvo pagrįstas ir nepažeidė Konvencijos 5 straipsnio 4 dalies.

Išvada: nustatytas Konvencijos 3 straipsnio pažeidimas; 5 straipsnio 4 dalies pažeidimas nenustatytas (vienbalsiai).

41 straipsnis: priteistas 950 Eur neturtinės žalos atlyginimas.

[Prieiga internete](#)

TEISĖ Į TEISINGĄ BYLOS NAGRINĖJIMĄ (6 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. balandžio 5 d. didžiosios kolegijos sprendimas byloje *Zubac prieš Kroatiją* (pareiškimo Nr. 40160/12, svarbos lygis – 2)

Dėl teismo atsisakymo nagrinėti apeliacinį skundą

Faktinės aplinkybės

Pareiškėja Vesna Zubac – Bosnijos ir Hercegovinos pilietė, gimusi 1959 metais ir gyvenanti Juodkalnijos Respublikoje. 1992 m. rugsėjo mėn. pareiškėjos uošvis sudarė mainų sutartį, kuria jis savo namą, esantį Kroatijoje, išmainė į Bosnijoje ir Hercegovinoje esantį namą. Po jo mirties pareiškėja ir jos vyras pradėjo teisminį procesą, siekdami, kad sudaryta sutartis būtų pripažinta negaliojančia, motyvuojant tuo, kad ši sutartis buvo sudaryta prievarta dėl aplinkybių, susijusių su Kroatijoje vykusiu karu.

Pareiškėjos vyrą nuo 2005 m. vasario mėn., kai prasidėjo teisminis procesas, atstovavo Juodkalnijos teisininkas, kurį vėliau byloje pakeitė teisininkas iš Kroatijos. 2005 m. balandžio mėn. vykusio teismo posėdžio metu teisininkas iš Kroatijos padidino ginčo sumą nuo 10 000 Kroatijos kunų (apytiksliai 1 300 Eur tuo metu) iki 105 000 Kroatijos kunų (apytiksliai 14 160 Eur tuo metu).

2005 m. rugsėjo mėn. savivaldybės teismas atmetė ieškinį, nurodydamas ieškovams sumokėti atsakovo bylinėjimosi išlaidas, apskaičiuotas atsižvelgus į padidintą ginčo sumą. Dubrovniko apygardos teismas atmetė apeliacinį skundą dėl šio priimto sprendimo. Pareiškėjos vyras pateikė skundą Kroatijos Aukščiausiam Teismui, kuriame nagrinėjant bylą vėliau mirus sutuoktiniui pareiškėja perėmė jo procesines teises.

Kroatijos Aukščiausiasis Teismas, spręsdamas apeliacinio skundo priėmimo klausimą, pažymėjo, jog pagal nacionalinę teisę ginčo suma galėjo būti pakeista vėliausiai parengiamojo posėdžio metu ar pirmajame posėdyje pradėjus bylą nagrinėti iš esmės. Šiuo atveju ginčo suma buvo padidinta vėliau, todėl buvo spręsta, kad ginčo sumos didinimas nebuvo galimas. Teismas, atsižvelgęs į tai, kad pagal Kroatijos teisinį reguliavimą apeliacinis skundas priimamas, jeigu ginčo suma yra ne mažiau nei 100 000 Kroatijos kunų, o šiuo atveju aktuali buvo pirminė ginčo suma, nurodyta procesiniuose dokumentuose, nepriėmė nagrinėti apeliacinio skundo. Remdamasi Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi, pareiškėja skundėsi, kad jai nepagrįstai buvo apribota teisė kreiptis į Kroatijos Aukščiausiąjį Teismą.

2016 m. spalio 11 d. Teismo kolegija vertino, kad šioje situacijoje buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis, nes Kroatijos Aukščiausiasis Teismas taikė taisykles dėl apeliacinių skundų priėmimo pernelyg formaliai bei priešingai proceso teisingumo principui, kylančiam iš Konvencijos 6 straipsnio.

2017 m. kovo 6 d. Kroatijos vyriausybės prašymu byla buvo perduota nagrinėti Teismo didžiajai kolegijai.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Sprendamas dėl Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies taikymo, Teismas pažymėjo, kad teisinės nuostatos dėl apeliacinių skundų teikimo Kroatijos Aukščiausiajam Teismui vertintinos kaip teisėtos bei pagrįstos. Šie procesiniai reikalavimai siejami su šiam teismui pavestomis funkcijomis. Tokie ribojimai taip pat pateisinami teisėtu teisingumo vykdymo tikslu bei siekiant tinkamo teisingumo administravimo.

Teismas nevertino, kad Kroatijos Aukščiausiojo Teismo taisyklių, susijusių su minimaliais reikalavimais teikiant apeliacinius skundus, taikymas neproporcingai pažeidė pareiškėjos teisę kreiptis į teismą bei kad toks reguliavimas viršijo nacionalinėms valstybėms suteiktą vertinimo nuožiūros laisvę numatyti bei taikyti taisykles dėl procesinių reikalavimų kreipiantis į teismą.

Teismas pažymėjo, kad pareiškėja buvo atsakinga dėl netinkamo veikimo įgyvendinant procesines teises vykusiame teisminiame procese. Toks veikimas buvo siejamas su pasirinkimu, kad jos interesams teisminiame procese atstovautų atstovas ne iš Kroatijos, o iš kitos valstybės – Juodkalnijos Respublikos, bei ginčo sumos keitimu, nesilaikant teisės aktų numatytų reikalavimų. Teismo vertinimu, pareiškėja galėjo numatyti, kad toks veikimas gali sąlygoti apeliacinio skundo nepriėmimą, atsižvelgus į Kroatijos Aukščiausiojo Teismo suformuotą praktiką. Teismas akcentavo, jog pareiškėja buvo atstovaujama profesionalaus teisininko iš Kroatijos, kai tik prasidėjo teisminis procesas, ir teisininkas turėjo ir iš jo galima buvo tikėtis, kad jis žinos nacionalinės teisės reikalavimus bei Kroatijos Aukščiausiojo Teismo praktiką apeliacinių skundų priėmimo srityje, ypatingai atsižvelgus į tai, kad apeliacinių skundų teikimo bei priėmimo procedūra buvo aiškiai reglamentuota bei šioje srityje suformuota vieningai taikoma teismų praktika.

Šioje byloje Teismas taip pat nepripažino, kad Kroatijos Aukščiausiasis Teismas, svarstydamas apeliacinio skundo priėmimo klausimą, turėjo būti saistomas žemesnių instancijų teismų padarytų klaidų. Priešingai, Kroatijos Aukščiausiojo Teismo sprendimas užtikrino teisinį tikrumą ir tinkamą teisingumo administravimą. Teismo vertinimu, toks sprendimas atkūrė teisėtumą dėl pareiškėjos klaidingo procesinių teisių įgyvendinimo bei dviejų žemesnių teismų klaidų, kurios buvo susijusios su Kroatijos Aukščiausiojo Teismo jurisdikcijos įvertinimu. Jis įtvirtino teisingumo administravimo efektyvumą ir šiomis aplinkybėmis nebuvo negalima konstatuoti perteklinio formalizmo. Taigi Teismas sprendė, jog aptartoje situacijoje Konvencijos 6 straipsnis pažeistas nebuvo.

Išvada: nenustatytas Konvencijos 6 straipsnio pažeidimas (vienbalsiai).

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. birželio 12 d. sprendimas byloje

T. K. prieš Lietuvą

(pareiškimo Nr. 14000/12, svarbos lygis – 3)

Dėl teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimo atsisakant apklausti liudytojus ir žeminančio elgesio

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas Lietuvos pilietis atlieka laisvės atėmimo bausmę Lietuvoje. Su V. K. augino du berniukus, gimusius 2002 ir 2004 metais, kurių vienas yra biologinis pareiškėjo sūnus. Šeima buvo įtraukta į socialinės rizikos šeimų sąrašą, pareiškėjas anksčiau jau buvo teistas dėl smurto tiek prieš berniukus, tiek prieš V. K., o byloje kaltintas dėl seksualinės prievartos bei disponavimo pornografinio turinio medžiaga, vaizduojančia nepilnamečius. Pareiškėjas buvo nuteistas laisvės atėmimo bausme, kadangi teismas nusprendė, jog jis

seksualiai prievartavo berniukus. Nei pirmosios, nei apeliacinės instancijos teismas neatliko pareiškėjo pageidautos kryžminės apklausos, baiminantis, jog tai traumuos vaikus.

Pareiškėjo teigimu, berniukų liudijimai buvo paveikti jų motinos, o teismai atsisakė apklausti kitus liudytojus (pavyzdžiui, berniukus apklaususį psichologą, taip pat nepavyko apklausti V. K., kadangi ji slapstėsi nuo pareigūnų) – taip neva buvo pažeistas Konvencijos 6 straipsnis, įtvirtinantis teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, kadangi tam tikri liudytojai nebuvo tinkamai apklausti. Taip pat, remdamasis Konvencijos 3 straipsniu, pareiškėjas skundėsi, kad jį areštavus pareigūnai paėmė jo akinius ir jų negrąžino penkis mėnesius, dėl ko buvo pažemintas jo orumas ir pablogėjo rega.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas, įvertinęs pareiškėjo akinių paėmimą ir negrąžinimą, nusprendė, jog toks pareigūnų elgesys pažeidė Konvencijos 3 straipsnį. Kaip pažymėjo Teismas, nors Lietuvos Vyriausybė pati pripažino, jog toks pareigūnų elgesys buvo neteisėtas nacionalinio reguliavimo prasme, tai dar nereiškia, jog jis savaime pažeidė Konvencijos 3 straipsnį – ankstesnėje Teismo praktikoje būta sprendimų, patvirtinusių, jog kelių dienų praleidimas arešte be akinių neprilygsta netinkamam elgesiui (žr. EŽTT 1995 m. balandžio 6 d. sprendimą A. K. prieš Nyderlandus (pareiškimo Nr. 2274/94). Vis dėlto, šioje situacijoje pareiškėjui ne kartą prašius grąžinti akinius, valdžios institucijos nesiėmė jokių veiksmų, todėl Teismas nusprendė, kad situacija buvo nulemta ne pareiškėjo, o valdžios institucijų veiksmų (neveikimo), dėl kurio pareiškėjas patyrė žeminantį elgesį, nulemtą susiklosčiusioje situacijoje patiriamų kančių lygio, trukmės bei valdžios institucijų nesirūpinimo šio klausimo sprendimu.

Vertindamas, ar nebuvo pažeistas Konvencijos 6 straipsnis, Teismas priminė, kad liudytojo neatvykimas be pateisinamos priežasties savaime nereiškia teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimo, tačiau tai labai svarbus faktorius, vertinamas sprendžiant dėl viso proceso teisingumo. Taip pat Teismas pabrėžė bylą, susijusią su seksualiniais nusikaltimais, ypatumus, dėl kurių gali būti imamasi tam tikrų priemonių, reikalingų apsaugoti nukentėjusįjį, jei tos priemonės yra suderinamos su adekvačia ir efektyvia kitos šalies galimybe gintis. Teismas, be kita ko įvertinęs aplinkybes, jog pareiškėjas jau buvo kaltintas smurtavimu prieš berniukus ir bandymu juos paveikti, nusprendė, kad šioje konkrečioje situacijoje nacionalinis teismas pasielgė teisingai, neleisdamas įvykti kryžminei apklausai tarp pareiškėjo ir berniukų, bei priimdamas berniukų prieš bylos nagrinėjimą duotus parodymus. Vis dėlto, Teismas pabrėžė, kad būtent berniukų liudijimai tapo pagrindiniu įrodymu prieš pareiškėją. Atitinkamai, nesuopnuodamas, kad V. K. nurodė berniukams, ką sakyti, Teismas pažymėjo, kad pareiškėjo teiginiai, jog V. K. liudijimas yra susijęs su nagrinėta baudžiamąja byla, nelaiikytini absurdiškais ir kad V. K. turėjo būti apklausta teisme kryžminės apklausos būdu. Kaip matyti iš bylos faktinių aplinkybių, nacionalinis teismas pasitenkino faktu, jog V. K. buvimo vieta negalėjo būti nustatyta, tačiau Teismas sprendė, kad nepaisant to, jog V. K. slapstėsi, valstybinės valdžios institucijos turėjo dėti daugiau pastangų ją surasti.

Teismas dėmesį atkreipė ir į tai, kad apeliacinės instancijos teismas atmetė visus pareiškėjo prašymus, pavyzdžiui, apklausti berniukus apklaususį psichologą, gauti medžiagą iš anksčiau vykusios baudžiamosios bylos, kurioje buvo nustatyta tik tai, jog pareiškėjas smurtavo prieš berniukus ir V. K. bei bandė paveikti V. K., kad ši pakeistų savo parodymus. Įvertinęs, viena vertus, pareiškėjo teisę į gynybą (be kita ko, jam gresiančią laisvės atėmimo bausmę), ir kita vertus, faktą, jog pareiškėjo prašymų patenkinimas nebūtų turėjęs jokio poveikio berniukams, Teismas nusprendė, kad turėjo būti skirta daugiau dėmesio pareiškėjo teisei į gynybą, ypač nesant nusikaltimo, kuriuo buvo kaltinamas pareiškėjas, tiesioginių liudytojų. Taigi, nors ir teigiamai vertindamas bylos nagrinėjimą tokiu būdu, kuris apsaugojo jaunų aukų interesus, Teismas nusprendė, kad buvo pažeistas teisingo bylos nagrinėjimo reikalavimas.

Išvada: nustatytas Konvencijos 3 straipsnio pažeidimas (vienbalsiai); 6 straipsnio 1 dalies ir 3 dalies d punkto pažeidimas (šeši balsai prieš vieną).

41 straipsnis: priteistas 13 000 Eur neturtinės žalos atlyginimas.

[Prieiga internete](#)

TEISĖ Į PRIVATAUS IR ŠEIMOS GYVENIMO GERBIMĄ (8 straipsnis)**Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. balandžio 24 d. sprendimas byloje
Benedik prieš Slovėniją
(pareiškimo Nr. 62357/14, svarbos lygis – 2)**

Dėl policijos teisės gauti abonto informaciją, susijusią su dinaminio interneto protokolo (IP) adresu, be teismo potvarkio

Faktinės aplinkybės

Remdamasi informacija apie keitimąsi failais su vaikų pornografija per tam tikrą *peer-to-peer* failų mainų svetainę, policija be teismo potvarkio paprašė interneto paslaugų tiekėjo (IPT) atskleisti duomenis apie vartotoją, kuriam tam tikru metu buvo priskirtas dinaminis interneto protokolo (IP) adresas. IPT pateikė atitinkamo vartotojo, kuris buvo atitinkamo IP adreso interneto paslaugų abonentas, vardą ir adresą. Vėliau policija gavo teismo potvarkį, reikalaujantį, kad IPT atskleistų abonto asmeninius duomenis ir duomenų srauto duomenis, susietus su atitinkamu IP adresu. Vadovaujantis šiuo pagrindu buvo apieškomi pareiškėjo šeimos namai ir konfiskuoti kompiuteriai, kuriuose buvo rasta pornografinės medžiagos, susijusios su nepilnamečiais. Pareiškėjas buvo pripažintas kaltu dėl pornografinės medžiagos rodymo, pagaminimo, laikymo ir platinimo.

Pareiškėjas nacionaliniuose teismuose nesėkmingai skundėsi, jog korespondencijos ir kitų komunikacijos priemonių privatumas gali būti suspenduojamas tik teismo potvarkiu ir dėl to neteisėtai gautos informacijos negalima laikyti įrodymais. Šiuo aspektu Konstitucinis Teismas sprendė, kad pareiškėjas, kuris niekuomet jokių būdu neslėpė IP adreso, kuriuo jis naudojosi internetu, sąmoningai atskleidė save visuomenei ir todėl atsisakė teisėtų lūkesčių dėl privatumo. Todėl nors duomenys apie IP adreso vartojimą tapatybę kaip privatūs buvo saugomi pagal Konstituciją, teismo potvarkis nebuvo būtinas tam, kad jie pareiškėjo atveju būtų atskleisti.

Pareiškėjas skundėsi, kad buvo pažeista jo teisė į privatumą, nes policija neteisėtai, be teismo potvarkio, gavo jo duomenis, susijusius su dinaminio IP adresu, pažeidžiant Konvencijos 8 straipsnį.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas nurodė, kad abonto informacija, susijusi su tam tikrais dinaminiais IP adresais, priskirtais tam tikru metu, iš esmės yra susijusi su asmens duomenimis. Be to, ši informacija nebuvo viešai prieinama ir todėl negalėjo būti lyginama su informacija, randama tradicinėje telefonų knygoje ar viešojo transporto priemonių registracijos numerių duomenų bazėje. Norint identifikuoti abonentą, IPT turėjo priėti prie saugomų duomenų, susijusių su tam tikrais telekomunikacijų įvykiais. Tokių saugomų duomenų naudojimas pats savaime gali kelti klausimą dėl privataus gyvenimo aplinkybių. Šiuo atveju vienintelis abonto informacijos gavimo tikslas buvo identifikuoti konkretų asmenį, susijusį su konkrečiu dinaminio IP adresu. Informacija apie tokias internetines veiklas paskatino privatumo aspektą tuo momentu, kai tai buvo priskirta identifikuotam arba identifikuojamam asmeniui. Todėl tai, kas atrodo kaip antraeilė informacija, kurios siekė policija, būtent abonto vardas ir adresas, turi būti traktuojami kaip neatskiriamai susiję su jos ar jo internetine veikla, tokiu būdu atskleidžiančia asmens duomenis. Vertinant priešingai būtų atsisakyta reikalingos informacijos apsaugos, kuri gali atskleisti reikšmingų dalykų apie asmens veiklą internete, įskaitant jautrią informaciją apie jos ar jo interesus, įsitikinimus ir intymų gyvenimo būdą.

Teismas išdėstė, jog pareiškėjas buvo atitinkamos interneto paslaugos vartotojas, besinaudojantis kompiuteriu savo namuose, ir tai buvo jo internetinė veikla, kurią stebėjo policija. Ta aplinkybė, jog jis nebuvo asmeniškai užsiprenumeravęs interneto paslaugos (prenumeratorių buvo pareiškėjo tėvas), neturėjo įtakos jo teisėtiems lūkesčiams, kurie buvo netiesiogiai įtraukti, kai buvo atskleista abonto informacija, susijusi su jo asmeniniu interneto naudojimu.

Teismo vertinimu, tas faktas, jog pareiškėjas neslėpė savo dinamiško IP adreso, negalėjo būti lemiamas vertinant, ar jo lūkesčiai dėl privatumo buvo pagrįsti objektyviu požiūriu. Internetinio privatumo

anonimiškumo aspektas buvo svarbus veiksnys, į kurį reikėjo atsižvelgti atliekant tokį vertinimą. Ypatingai, kai nebuvo tvirtinama, kad pareiškėjas kada nors atskleidė savo tapatybę, susijusią su aptariama internetine veikla, ar jis, pavyzdžiui, galėjo būti identifikuojamas per failų mainų tinklo paskyrą arba kontaktinius duomenis. Dėl to pareiškėjo internetinė veikla pasižymėjo aukšto lygio anonimiškumu ir tai patvirtino faktas, jog priskirtas dinaminis IP adresas, net jei jis ir buvo matomas kitiems tinklo vartotojams, negalėjo būti susiejamas su konkrečiu kompiuteriu be IPT duomenų patikrinimo policijos prašymu. Pareiškėjo lūkesčiai dėl privatumo, susijusio su jo internetine veikla, negalėjo būti laikomi neteisėti ar nepagrįsti. Padaryta išvada, jog pareiškėjo interesus apsaugoti savo tapatybę, susijusią su jo internetine veikla, pateko į privataus gyvenimo sąvokos taikymo sritį, dėl to Konvencijos 8 straipsnis buvo taikomas.

Policijos prašymas IPT ir jų abonento informacijos naudojimas, dėl ko pareiškėjas buvo identifiкуotas, prilygo jo teisių apribojimui pagal Konvencijos 8 straipsnį. Teismas nustatė, kad Baudžiamojo proceso įstatymo nuostata, kuria policija naudojosi tam, kad priėtų prie abonento informacijos, nenustatė apsaugos dėl savavališko kišimosi, nors turėjo būti užtikrintos pakankamos garantijos prieš piktnaudžiavimą. Minėta nuostata buvo susijusi su prašymu pateikti informaciją apie elektroninės komunikacijos priemonės savininką ar naudotoją, tačiau joje nebuvo jokių taisyklių, reglamentuojančių sąsają tarp dinaminio IP adreso ir abonento informacijos. Kiti teisės aktai nustatė taisykles dėl elektroninės komunikacijos slaptumo ir konfidencialumo, pavyzdžiui, Konstitucijos 37 straipsnyje buvo reikalaujamas teismo potvarkis dėl bet kokie komunikacijos privatumo pažeidimo.

Teismas įvertino, jog šioje byloje buvo reikalingas teismo potvarkis ir nė viena nacionalinės teisės norma netrukdydė policijai jo gauti. Be to, Teismas pažymėjo, kad, atrodo, jog nebuvo priimtas teisinis reguliavimas, nustatantis duomenų, gautų pagal Baudžiamojo proceso įstatymo, saugojimo sąlygas, ir jokių apsaugos priemonių nuo valstybės pareigūnų piktnaudžiavimo tokios informacijos prieigos ir perdavimo procedūroje. Taip pat nebuvo įrodyta, kad egzistavo nepriklausoma šių policijos įgaliojimų naudojimo priežiūra, nepaisant to, kad šie įgaliojimai įpareigojo IPT atkurti saugomus ryšių duomenis ir leido policijai susieti reikšmingą dalį informacijos apie konkretaus asmens internetinę veiklą be jo ar jos sutikimo. Apskritai, įstatymai, kuriais buvo grindžiama ginčijama priemonė, ir tai, kaip jie buvo taikomi nacionalinių teismų, stokojo aiškumo ir nesuteikė pakankamos apsaugos nuo savavališko kišimosi. Taigi pareiškėjo privataus gyvenimo apribojimas nebuvo teisėtas.

Išvada: nustatytas Konvencijos 8 straipsnio pažeidimas (šeši balsai prieš vieną).

41 straipsnis: konstatuota, kad pažeidimo nustatymas yra pakankama neturtinės žalos atlyginimo forma.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. birželio 28 d. sprendimas byloje

M. L. and W. W. prieš Vokietiją

(pareiškimo Nr. 60798/10 ir 65599/10, svarbos lygis – 2)

Dėl atsisakymo įpareigoti žiniasklaidą anonimizuoti internetinę archyvinę medžiagą dėl nusikaltimo jį padariusių asmenų prašymu

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjai 1993 m. už žinomos aktorės nužudymą buvo nuteisti laisvės atėmimo bausme iki gyvos galvos. 2007 m., artėjant jų paleidimo iš kalėjimo dienai, jie kreipėsi į kelias žiniasklaidos organizacijas, prašydami, kad jie anonimizuotų archyvo dokumentus, kurie buvo prieinami jų interneto svetainėse ir apėmė laikotarpį nuo bylos nagrinėjimo pradžios (straipsnis, byla ir garso įrašo transkripcija). Federalinis Teisingumo Teismas, 2009 m. ir 2010 m. pripažindamas, kad pareiškėjai turėjo suinteresuotumą nebūti siejami su jų nuteisimu, ginčą išsprendė žiniasklaidos organizacijų naudai, atsižvelgdamas, be kita ko, ir į tai, jog visuomenė turėjo interesą būti informuota, įskaitant ir galimybę atlikti praeities įvykių tyrimus. Pareiškėjai manė, kad dėl tokio požiūrio nebuvo atsižvelgta į paieškos priemonių galią.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Pradinis pareiškėjų privataus gyvenimo pažeidimas aptariamam atveju pasireiškė atitinkamų žiniasklaidos organizacijų sprendimu paskelbti informaciją ir ypatingai laikyti ją prieinamą savo interneto svetainėse net ir nesiekiant pritraukti visuomenės dėmesio. Paieškos sistemų egzistavimas tik sustiprino kišimąsi.

Teismas vertino, kad atsisakymas tenkinti pareiškėjų prašymą nepažeidė pozityvių Vokietijos įsipareigojimų apsaugoti pareiškėjų asmeninį gyvenimą. Atsižvelgiant į nacionalinių institucijų veiksmų laisvę šioje srityje pasveriant skirtingus interesus (1), į tai, kaip svarbu išlaikyti pranešimų, kurių teisėtumas nebuvo kvestionuojamas jų paskelbimo metu, prieinamumą (2), į pareiškėjų elgesį su spauda (3), Teismas nenustatė jokių tvirtų priešasčių pakeisti Federalinio Teisingumo Teismo vertinimą.

Dėl bendro intereso ir prašymo anonimizuoti Teismas pažymėjo, kad nepaisant jų svarbos, asmenų, kurie buvo internete prieinamos publikacijos subjektu, teisės turi būti suderintos su visuomenės interesais, saugomais Konvencijos 10 straipsniu, būti informuojamiems apie praeities įvykius ir šiuolaikinę istoriją per viešai prieinamus skaitmeninius spaudos archyvus. Praėjus tam tikram laikui visuomenės susidomėjimas aptariamam nusikaltimu sumažėjo. Tačiau pareiškėjai visuomenės dėmesį sugrąžino, kai jie bandė atnaujinti savo baudžiamosios bylos nagrinėjimą ir susisiekė su spauda šiuo klausimu. Taigi jie nebuvo privatūs fiziniai asmenys, nežinomi visuomenei.

Teismas nurodė, kad pareiškėjų bandymai užginčyti jų nuteisimą buvo gerokai didesni nei vien tik pasinaudojimas Vokietijos baudžiamosios teisės priemonėmis. Dėl savo elgesio su spauda pareiškėjų interesui daugiau nebūti siejamiems su jų nuteisimu tarpininkaujant daugelio žiniasklaidos organizacijų archyvuotai medžiagai interneto svetainėse šioje byloje reikėjo skirti mažesnę svarbą. Netgi atsižvelgiant į pareiškėjų artėjantį išleidimą, jie negalėjo puoselėti teisėtų lūkesčių, kad pranešimai bus anonimizuoti ar jie netgi bus pamiršti internete.

Ginčijamuose tekstuose buvo objektyviai aprašytas teismo sprendimas. Tiesa, kai kuriuose straipsniuose buvo pateikta informacija apie kaltinamųjų asmeninį gyvenimą. Tačiau tokios detalės sudarė dalį informacijos, į kurią teisėjai turėjo atsižvelgti vertindami nusikaltimo aplinkybes ir asmens kaltės požymius, taigi tai apskritai sudarė svarstymų dalį viešų teismo posėdžių metu. Be to, šie straipsniai neatspindėjo ketinimo sumenkinti pareiškėjus ar pakenkti jų reputacijai. Ginčytose nuotraukose nebuvo jokių kompromituojančių detalių. Tikimybę, kad nuotraukos padės tretiesiems asmenims atpažinti pareiškėjus, sumažino tai, jog juose buvo matyti pareiškėjų išvaizda, kokia ji buvo trylika metų prieš jų išleidimą.

Išvada: nenustatytas Konvencijos 8 straipsnio pažeidimas (vienbalsiai).

[Prieiga internete](#)

SAVIRAIŠKOS LAISVĖ (10 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. vasario 13 d. sprendimas byloje *Aydoğan ir Dara Radyo Televizyon Yayincılık Şirketi prieš Turkiją* (pareiškimo Nr. 12261/06, svarbos lygis – 2)

Dėl galimybės susipažinti su konfidencialia bylos medžiaga ir saviraiškos laisvės ribojimo

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjos – transliavimo bendrovė ir jos direktorių valdybos pirmininkė – pateikė paraišką dėl nacionalinio asmens patikimumo pažymėjimo, esančio būtina sąlyga gauti transliavimo licenciją, išdavimo. Atlikusi saugumo patikrinimą, Ministro Pirmininko kanceliarija pareiškėjų prašymą atmetė nurodžiusi, kad paraiška bus vėl svarstoma tik tada, jeigu iki nustatyto termino bus pakeisti trys šios bendrovės direktorių valdybos nariai, tarp jų ir pirmininkė. Jokių su tuo susijusių priešasčių pareiškėjoms nurodyta nebuvo, motyvuojant nacionalinio saugumo užtikrinimu bei tyrimo konfidencialumu. Pareiškėjos šį sprendimą

skundė teisme, tačiau vykstant teismo procesui su minėto tyrimo dokumentais buvo leista susipažinti tik teismui, o pareiškėjos teisės susipažinti su šia bylos medžiagos dalimi negavo. Tiek pirmosios, tiek apeliacinės instancijos teismas atmetė pareiškėjos skundus, dėl ko bendrovei niekada nebuvo suteikta teisė transliuoti televizijos programas.

Remdamosi Konvencijos 10 straipsniu (saviraiškos laisvė), 11 straipsniu (susirinkimų ir asociacijos laisvė), 13 straipsniu (teisė į veiksmingą teisinės gynybos priemonę) ir 14 straipsniu (diskriminacijos uždraudimas), pareiškėjos teigė, kad jų skundas buvo atmetas sprendimu, kurio priežastys pareiškėjoms yra nežinomos, todėl pareiškėjos negali šio sprendimo veiksmingai ginčyti teismuose.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Šis ginčas buvo nuspręstas nagrinėti tik Konvencijos 10 straipsnio kontekste. Teismas pažymėjo, kad Ministro Pirmininko kanceliarijos atsisakymas išduoti pažymėjimą kartu lėmė ir transliavimo licencijos pareiškėjoms nesuteikimą, kas buvo esminė kliūtis – taigi, ir kišimasis, – užkertanti kelią pareiškėjoms naudotis savo teise skleisti informaciją ar idėjas. Teismas atkreipė dėmesį, kad toks ribojimas buvo nustatytas įstatymu ir juo buvo siekiama teisėtų tikslų: apginti nacionalinį saugumą ir išvengti neramumų. Teismo vertinimu, net jei pareiškėjoms negalėtų būti leidžiama susipažinti su visais dokumentais, pateiktais teismo procese, dėl valstybės saugumo priežasčių, tokia jų teisė yra viena iš pagrindinių procedūrinių garantijų, kurios nebuvimas privalo būti kompensuojamas kitomis procedūrinėmis priemonėmis. Atsisakymo išduoti pareiškėjų prašytą pažymėjimą pagrindinė priežastis pareiškėjoms nebuvo žinoma, todėl taip visiems laikams buvo užkirstas kelias reikšti efektyvius ieškinius teismuose. Be to, Turkijos teismai neatliko išsamaus tyrimo, kad išsiaiškintų, ar dokumentai ir informacija, kuria rėmėsi Ministro Pirmininko kanceliarija, iš tiesų buvo konfidencialūs, ar nurodyti valdybos nariai tikrai kėlė riziką nacionaliniam saugumui, ar priežastys, kuriomis vadovaujantis buvo priimtas Ministro Pirmininko sprendimas, negalėjo būti atskleistos pareiškėjoms bent jau apibendrintos santraukos forma.

Teismas nusprendė, kad nacionaliniai teismai neatliko savo užduoties pasverti skirtingus interesus, atsižvelgdami į Konvencijos 10 straipsnio tikslus, bei savo pareigos užkirsti kelią bet kokiam valdžios institucijų piktnaudžiavimui, dėl kurio ribojama saviraiškos laisvė.

Išvada: nustatytas Konvencijos 10 straipsnio pažeidimas (vienbalsiai).

41 straipsnis: priteistas 1 500 Eur neturtinės žalos atlyginimas.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. sausio 9 d. sprendimas byloje *Catalan prieš Rumuniją* (pareiškimo Nr. 13003/04, svarbos lygis – 2)

Dėl valstybės tarnautojo saviraiškos laisvės ribojimo

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas, Rumunijos pilietis, dirbo patarėju *Securitate* archyvų nagrinėjimui Nacionalinės tarybos Archyvų departamente, kur buvo pasirašęs konfidencialumo susitarimą. Viename Rumunijos laikraštyje buvo publikuotas pareiškėjo brolio straipsnis, teigiantis, kad tuometinis rumunų ortodoksų bažnyčios patriarchas jaunystėje greičiausiai buvo homoseksualus ir kolaboravo su *Securitate* (anksčiau egzistavusia komunistinio režimo politine policija), o tai buvo grįsta, be kita ko, *Securitate* archyvuose buvusiais nepublikuotais dokumentais, kurie, kaip buvo nurodyta straipsnyje, buvo atskleisti pareiškėjo, veikiančio kaip istorikas, dėka. Po šio įvykio pareiškėjas buvo atleistas dėl elgesio, pažeminusio įstaigos, kuriame jis dirbo, prestižą ir autoritetą. Nacionaliniai teismai pareiškėjo skundus atmetė.

Remdamasis Konvencijos 10 straipsniu, pareiškėjas teigė, kad buvo atleistas dėl to, jog išreiškė nuomonę minėtame straipsnyje.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas, įvertinęs valstybės tarnautojų pareigas bei atsakomybę, ir pasvėręs įvairius interesus, susidūrusius šioje byloje, pažymėjo, kad pareiškėjo atleidimas buvo saviraiškos laisvės ribojimas, numatytas įstatymu ir kuriuo buvo siekiama teisėtų tikslų – išvengti konfidencialios informacijos atskleidimo ir apsaugoti kitų asmenų teises. Teismas nusprendė, kad toks ribojimas buvo reikalingas demokratinėje visuomenėje, nes valstybės tarnautojams yra keliami lojalumo bei diskrecijos reikalavimai ir tam tikros saviraiškos laisvės apraiškos, kurios yra teisėtos kitomis aplinkybėmis, nėra teisėtos darbo vietoje. Teismas, vertindamas tikslą išvengti konfidencialios informacijos atskleidimo, atsižvelgė į tai, kad pareiškėjo interesus informuoti visuomenę apie religijos lyderio kolaboravimą su *Securitate* kirtosi su jo darbdavio, kuriam įstatymu yra pavesta tokia kompetencija, interesu pačiam informuoti visuomenę apie bet kokį kolaboravimą su *Securitate*, kad pareiškėjas turėjo galimybę kreiptis į teismą dėl savo atleidimo ir pateikti visus, jo manymu, susijusius ir reikšmingus argumentus, kad pareiškimai buvo padaryti „sensacijų besivaikančiame“ „pramoginiame“ laikraštyje, o ne akademinėje diskusijoje dalyvaujančioje žiniasklaidos priemonėje, kad pareiškėjas savo nuomonę pateikė ne kaip subjektyvų vertinimą, padarytą iš jam prieinamų dokumentų, o faktą, ir nusprendė, jog pareiškėjas, būdamas valstybės tarnautoju, turėjo būti diskretiškesnis.

Vertindamas tikslą apsaugoti kitų asmenų teises, Teismas pažymėjo, kad pareiškėjas sumenkino savo darbdavio autoritetą ir supurtė visuomenės pasitikėjimą juo ir, nors straipsnyje nebuvo paminėjęs savo kaip darbuotojo statuso, jo pareiškimai skaitytojų galėjo būti suprantami kaip oficiali jo darbdavio pozicija arba pozicija, kylanti iš jo. Be to, Teismas sutiko, jog darbdavys turėjo interesą atsiriboti nuo pareiškėjo tam, kad būtų išlaikytas visuomenės pasitikėjimas institucija.

Taigi, Teismas nusprendė, kad pareiškėjo darbdavio ir nacionalinių teismų argumentai, kuriais buvo grindžiamas pareiškėjo atleidimas, buvo tinkami, pakankami ir proporcingi.

Išvada: Konvencijos 10 straipsnio pažeidimas nenustatytas (vienbalsiai).

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. sausio 30 d. sprendimas *Sekmadienis Ltd. prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 69317/14, svarbos lygis - 2)

Dėl religinių simbolių naudojimo komercinėje reklamoje ir saviraiškos laisvės

Faktinės aplinkybės

2012 m. rugsėjo ir spalio mėnesiais UAB „Sekmadienis“ (toliau – bendrovė) vykdė reklamos kampaniją, kurios metu naudojo vyro ir moters su aureolėmis atvaizdus (vyras buvo atvaizduotas su džinsais ir tatuiruotėmis, o moteris – su balta suknele ir su juostele suvertų karoliukų). Nuotraukose taip pat buvo užrašai „Jėzau, kokios tavo kelnės!“, „Marija brangi, kokia suknelė!“ ir „Jėzau Marija, kuo čia apsirengęs!“.

Dėl šios reklamos Valstybinėje vartotojų teisių apsaugos tarnyboje (toliau – Tarnyba) buvo gauti kelių asmenų skundai. Nagrinėdama šiuos skundus, Tarnyba kreipėsi su prašymais pateikti nuomones į Lietuvos reklamos biurą, Valstybinę ne maisto produktų inspekciją ir Lietuvos vyskupų konferenciją. Atsakydami į šį prašymą: Lietuvos reklamos biuras nurodė, kad „tikintieji visada jautriai reaguoja į bet kokį religinių simbolių ar asmenybių naudojimą reklamoje“ bei konstatavo, kad ginčo reklama pažeisti Reklamos etikos kodekso bendruosius principus; Valstybinė ne maisto produktų inspekcija vertino, kad reklamoje religiniai simboliai naudojami netinkamai ir nepagarbiai bei gali būti vertinami, kaip pažeidžiantys Lietuvos Respublikos reklamos įstatymą; Lietuvos vyskupų konferenciją nurodė, jog žeminantis ir tikrąją prasmę iškraipantis religinių simbolių naudojimas prieštarauja visuomenės moralei, ypač kai tai atliekama siekiant ekonominės naudos, taip pat informavo, kad į juos kreipėsi apie šimtas tikinčių asmenų, išreikšdami pasipiktinimą ginčo reklama.

Savo ruožtu bendrovė Tarnybai teigė, kad reklamoje žodžius „Jėzus“ ir „Marija“ naudojo kaip lietuvių šnekamojoje kalboje naudojamus emocinius įterpinius, taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad Lietuvoje nesant valstybinės religijos, vienos grupės – praktikuojančių katalikų – interesai negali būti prilyginami visos visuomenės interesams.

Tarnyba 2013 metų sprendimu pripažino ginčo reklamą prieštaraujančia visuomenės moralės principams, todėl konstatavo, kad bendrovė pažeidė Reklamos įstatymą. Už šį pažeidimą buvo skirta 2000 Lt (apie 580 Eur) dydžio bauda.

Tiek apygardos administracinis teismas, tiek Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas bendrovės skundus dėl Tarnybos sprendimo atmetė. Savo sprendime Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, be kita ko, nurodė, kad „religija kaip tam tikra pasaulėžiūros forma neišvengiamai prisideda prie visuomenės narių moralės formavimo, religinio pobūdžio simbolika asmenų ir visuomenės dvasinių vertybių sistemoje užima reikšmingą vietą, o netinkamas jos naudojimas ją menkina, neatitinka visuotinai priimtos moralės ir etikos normų“. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pirmininkas, nurodydamas, kad galimai buvo pažeista bendrovės saviraiškos laisvė, kreipėsi su prašymu atnaujinti procesą, tačiau teismas šio prašymo netenkino.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Bylos nagrinėjimo Teisme metu tarp šalių nebuvo ginčo, kad minėtos baudos skyrimas riboja bendrovės saviraiškos laisvę. Teismas pripažino ir tai, kad šių ribojimų buvo siekiama teisėto tikslo, konkrečiai apsaugoti vertybes, kylančias iš krikščionybės, bei tikinčiųjų teisę nebūti įžeidinėjamiems dėl jų tikėjimo. Tačiau, įvertinęs tai, kad ginčo reklama nebuvo savaimė įžeidžianti ar paniekianti, neskatinanti neapykantos dėl religijos, Teismas pabrėžė nacionalinių teismų ir institucijų pareigą pateikti tinkamus ir pakankamus argumentus, kodėl tokia saviraiška visgi prieštaravo viešajai moralei.

Šiuo aspektu Teismas vertino, kad minėtų institucijų argumentai ginčo atveju buvo deklaratyvūs, abstraktūs ir nepakankami pagrįsti, kodėl religinių simbolių naudojimas reklamoje buvo netinkamas. Nacionaliniai teismai taip pat nevertino bendrovės argumentų, kad reklamoje vartojami žodžiai buvo šmaikštūs lietuvių šnekamojoje kalboje vartojamas emocinis įterpinys, o ne tiesioginė nuoroda į religiją. Teismas taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad Tarnyba nurodžiusi, kad „reklama skatino gyvenimo būdą, kuris nesuderinamas su tikinčio asmens vertybėmis“, visiškai nenurodant, koks tai buvo gyvenimo būdas ir kaip reklama jį skatino, bei kaip šis, „su tikinčiųjų vertybėmis nesuderinamas“ gyvenimo būdas būtų būtinai nesuderinamas su visuomenės morale. Apžvelgiamame sprendime taip pat kritiškai vertinta aplinkybė, kad vienintelė religinė grupė, į kurią buvo kreiptasi dėl nuomonės pateikimo nacionalinių procedūrų metu, buvo Romos katalikų bažnyčia. Galiausiai Teismas priminė, kad saviraiškos laisvė apima ir idėjas, kurios žeidžia, šokiruoja, neramina. Vien faktas, kad maždaug šimtas asmenų su skundais kreipėsi į nacionalines institucijas dėl ginčo reklamų, negali savaimė pateisinti bendrovei skirtos baudos.

Atitinkamai buvo pripažintas Konvencijos 10 straipsnio pažeidimas, nes nacionalinės institucijos nesugebėjo išlaikyti teisingos pusiausvyros tarp, iš vienos pusės, visuomenės moralės principų apsaugos ir tikinčiųjų teisių, ir, iš kitos pusės, bendrovės saviraiškos laisvės.

Išvada: Konvencijos 10 straipsnio pažeidimas (yra atskiroji nuomonė).

41 straipsnis: priteista 580 Eur žalai atlyginti.

[Prieiga internete](#)

DISKRIMINACIJOS UŽDRAUDIMAS (14 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. sausio 18 d. sprendimas byloje

Hallier prieš Prancūziją

(pareiškimo Nr. [46386/10](#))

Dėl atsisakymo suteikti tėvystės atostogas lesbietei, kurios partnerė pagimdė: pareiškimas pripažintas nepriimtiniu

Faktinės aplinkybės

2018 m. sausio 18 d. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – Teismas) paskelbė sprendimą byloje *Hallier prieš Prancūziją* (Nr. 46386/10), kuriuo pareiškimą pripažino nepriimtiniu.

Pareiškėjos Karine Hallier ir Elodie Lucas yra Prancūzijos pilietės, gimę atitinkamai 1975 m. ir 1976 m., ir gyvenančios Arthon en Retz (Prancūzija). Ponia Hallier taip pat yra sūnaus V., gimusio 2004 m. birželį, ir esančio pareiškėju Teisme, įstatyminė atstovė.

Po sūnaus V. gimimo pareiškėjai K. Hallier, jos partnerė E. Lucas kreipėsi dėl 11 dienų mokamų tėvystės atostogų, tačiau Sveikatos draudimo įstaiga (CPAM) jos prašymą atsisakė tenkinti dėl to, kad teisės aktuose nebuvo numatytas tėvystės atostogų suteikimas moteriai. E. Lucas nesėkmingai kreipėsi į Taikaus ginčų sprendimo valdybą, o vėliau – į Socialinio draudimo tribunolą. Pastarasis nurodė, kad galiojantys teisės aktai yra aiškūs ir nedviprasmiški, nustatant, kokiems asmenims gali būti suteikiamos tėvystės atostogos, darant nuorodą ne motinos „partnerį“, o vaiko „tėvą“; tai reiškia, kad atitinkamas asmuo turi būti vyras, turintis teisiškai įtvirtintą tėvystės santykį su vaiku. Tokį sprendimą patvirtino Rennes apeliacinis teismas. Kasacinis teismas p. E. Lucas apeliacinį skundą taip pat atmetė.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Skundas buvo grindžiamas Konvencijos 14 (diskriminacijos draudimas) ir 8 (teisė į privataus ir šeimos gyvenimo gerbimą) straipsnių pažeidimu.

Teismas konstatavo, kad pareiškėjos E. Lucas, padėjusios globoti savo ilgametei partnerei gimusį vaiką, padėtis buvo panaši į heteroseksualios poros biologinio tėvo. Vis dėlto jos atžvilgiu buvo taikomos nevienodos sąlygos – ji negalėjo reikalauti tėvystės atostogų – tačiau tuo, Teisingumo Teismo nuomone, buvo siekiama teisėto tikslo. Tėvystės atostogų institutas buvo sukurtas tam, kad tėvai galėtų vaidinti svarbesnį vaidmenį savo vaikų auklėjime ankstyvame amžiuje ir skatintų vienos namų ūkio užduočių pasiskirstymą tarp vyrų ir moterų.

Be to, Teismas pabrėžė, kad skirtingos sąlygos buvo taikomos ne dėl lyties ar seksualinės orientacijos – skirtingų lyčių poroje motinos partneriui taip pat nebūtų suteiktos tėvystės atostogos, jei jis nebūtų vaiko tėvas. Todėl Teismas sprendė, kad tėvystės atostogų institutas buvo proporcingas siekiamam tikslui; faktas, kad atitinkamu laikotarpiu tėvystės atostogos priklausė nuo tėvystės santykių egzistavimo, pateko į valstybės diskrecijos ribas. Dėl šių priežasčių Teismas nenustatė Konvencijos 14 ir 8 straipsnių pažeidimo.

Galiausiai Teismas pažymėjo, kad pagal 2012 m. gruodžio 17 d. Įstatymo pataisas, motinos partneriui buvo suteiktos globos atostogos tokiomis pačiomis sąlygomis kaip ir tėvystės atostogos, jei jis ar ji nebuvo vaiko biologinis tėvas.

Todėl Teismas atsisakė priimti prašymą kaip akivaizdžiai nepagrįstą (Konvencijos 35 straipsnio 3(a) ir 4 dalys).

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. vasario 27 d. sprendimas byloje

Cernea prieš Rumuniją

(pareiškimo Nr. 43609/10, svarbos lygis – 2)

Dėl atstovų parlamente neturinčios politinės partijos teisinės padėties

Faktinės aplinkybės

Vienam parlamento nariui netekus mandato, pareiškėjas pateikė dokumentus siekdamas dalyvauti 2010 m. sausio mėnesio rinkimuose Bukarešto apygardoje kaip partijos „Partidul Verde“ kandidatas.

Rinkimų komisija atsisakė įregistruoti pareiškėjo kandidatūrą motyvuodama tuo, kad „Partidul Verde“ neturėjo savo atstovų parlamente.

Partija, atstovaujama pareiškėjo, ginčijo šį sprendimą Bukarešto apygardos teisme tvirtindama, kad minėtą atstovavimo parlamente reikalavimą įtvirtinantis įstatymas neatitinka Konstitucijos. Pasak partijos, ginčytu sprendimu buvo pažeidžiama teisė į laisvus rinkimus ir ji buvo nepagrįstai diskriminuojama prieš partijas, kurios turėjo atstovų parlamente. 2010 m. sausio mėnesį Konstitucinis teismas pripažino partijos abejones konstitucingumu nepagrįstas išaiškindamas, kad šių partijų išskyrimas yra tinkamai pagrįstas atsižvelgiant į tai, kad, ar partija yra įveikusi minimalų rinkiminį barjerą, lemia rinkėjų valia bendruosiuose rinkimuose. Teismo konstituciškai nepateisinamu pripažintas tik nepriklausomų kandidatų išskyrimas. 2010 m. kovo mėnesį apygardos teismas partijos skundą atmetė remdamasis Konstitucinio Teismo išvada ir nurodydamas, kad „Partidul Verde“ partijai nepatekus į parlamentą per bendruosius rinkimus, ji neturėjo teisės kelti kandidatų šiuose papildomuose rinkimuose.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Vertinant parlamento įgyvendintų įstatymo pakeitimų poveikį teisės stabilumui, pažymėta, kad jie buvo patvirtinti ne paprastu įstatymu, o organiniu, kuriam priimti taikomas kvalifikuotos parlamento daugumos reikalavimas. Apribojimą kelti kandidatus papildomuose rinkimuose atstovų parlamente neturinčioms partijoms parlamentas priėmė 2009 m. spalio 20 d., likus nedaug laiko iki rinkimų 2010 m. sausio mėnesį. Venecijos komisija yra patvirtinusi Gerosios rinkimų praktikos kodeksą, kuriuo rekomenduojama (1) vengti rinkimų teisės pakeitimų likus mažiau negu vieneriems metams iki rinkimų (2) arba tokius pakeitimus patvirtinti konstituciniu ar kitu aukštesniu negu įstatymo lygmeniu aktu. Nustatęs, kad pakeitimas buvo priimtas organiniu įstatymu, Teismas pripažino jį esant suderinamą su Venecijos komisijos rekomendacijomis. Be to, byloje pabrėžta, kad papildomi rinkimai yra netipinis atvejis. Jie nėra vykdomi reguliariai iš anksto numatomu periodiškumu, o rengiami tuo atveju, kada parlamente atsiranda laisvas mandatas.

Pareiškėjo ginčytu teisiniu reguliavimu siektas tikslas Teismo buvo pripažintas teisėtu. Pareiškėjas grindė savo poziciją nurodydamas, kad papildomiems rinkimams negali būti taikomos kitokios taisyklės ir principai, kuriais nėra vadovaujama bendruosiuose rinkimuose. Konvencijos pirmojo protokolo 3 straipsnyje nėra detalizuotas šiam atvejui aktualus tikslas, tad byloje teisėtu tikslu pripažintas siekis atspindėti rinkėjų valią renkant įstatymų leidėją, tiksliau – išlaikyti parlamento struktūrą ir išvengti politinio spektro, kuris buvo sudarytas po bendrųjų rinkimų, fragmentavimo.

Nevienodo partijų traktavimo pagrindimas papildomuose rinkimuose pateiktas tuo, kad politinės partijos turi įveikti minimalų rinkimų barjerą (surinkti nustatytą rinkėjų balsų skaičių) tam, kad patektų į parlamentą. Papildomų rinkimų paskirtis nėra sudaryti galimybę partijoms apeiti šį minimalų barjerą. Pareiškėjas eksplicitiškai neginčijo minimalių rinkimų barjerų įtvirtinimo Rumunijos rinkimų teisėje, bet teigė, kad abejoms rinkimų rūšims turi būti taikomi tie patys principai. Be to, Teismas pažymėjo, kad šie papildomi rinkimai buvo skirti tik vieno parlamentaro išrinkimui, pareiškėjo teisių apribojimas turi būti vertinamas visos rinkimų sistemos kontekste, ypač atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjas dalyvavo 2008 m. bendruosiuose rinkimuose, kur jo partija neįveikė minimalaus rinkiminio barjero.

Atitinkamai, pareiškėjui galiojęs apribojimas buvo pagrįstas objektyviais ir protingais motyvais bei nepaneigė Konvencijoje įtvirtintų laisvių ir nebuvo neproporcinga priemonė siektam tikslui.

Išvada: nuspręsta, kad Konvencijos 14 straipsnis nebuvo pažeistas.

[Prieiga internete](#)

NUOSAVYBĖS APSAUGA (Pirmojo Protokolo 1 straipsnis)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. vasario 6 d. sprendimas byloje

Kristiana LTD prieš Lietuvą

(pareiškimo Nr. 36184/13, svarbos lygis – 3)

Dėl nuosavybės teisių apribojimo valstybės institucijoms atsisakant išduoti dokumentus, suteikiančius teisę pareiškėjui rekonstruoti ginčo pastatus ar atlikti jų kapitalinį remontą, bei institucijoms nepriimant sprendimo dėl pastatų nugriovimo termino ir kompensacijos už tai

Faktinės aplinkybės

Pareiškėjas UAB „Kristiana“ siekė pakeisti Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemoje (generaliniame plane) nustatytos rekreacinės zonos ir rekreacinio miško paskirtį. Klaipėdos apygardos administracinis teismas nurodė, kad atsakovas Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamentas pagrįstai atsisakė pritarti UAB „Klaipėdos projektas“ parengtam teritorijos detaliam planui, kuriuo formuojamas sklypas prie esamų statinių, numatant sklype rekonstruoti esamus statinius bei galimybę statyti naujus, poilsiui skirtus statinius, planuojant sklypo naudojimo būdą vietoje rekreacinio miško kitos paskirties žemę – rekreacinę teritoriją, skirtą poilsio namams statyti, įrengti ir eksploatuoti. Teismo vertinimu, nebuvo pagrindo teigti apie valstybės ar visuomenės intereso buvimą keičiant teritorijos paskirtį. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas nutarė pirmosios instancijos teismo sprendimą palikti nepakeistą.

Pareiškėjas EŽTT skundėsi neteisėtu ir nepagrįstu nuosavybės teisių ribojimu, kuris kilo dėl institucijų atsisakymo išduoti dokumentus, reikalingus rekonstruoti arba atlikti kapitalinį remontą pareiškėjui priklausančiuose pastatuose. Pareiškėjas, remdamasis Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsniu, teigė, jog institucijos nepriėmė aiškaus sprendimo dėl kompensacijos už minėtų pastatų nugriovimą, taip pat nenustatė aiškaus termino šiems veiksams atlikti.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Dėl Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimo

Remdamasis Konvencijos 6 straipsnio 1 dalimi ir 13 straipsniu, pareiškėjas teigė, kad nacionaliniai teismai nepagrįstai atsisakė priimti jo skundą dėl Tvarkymo plano teisėtumo, kaip nepatenkantį į administracinių teismų kompetenciją. Pareiškėjo teigimu, tvarkymo plano nuostatos buvo ne bendro, o individualaus pobūdžio, todėl galėjo būti nagrinėjamos administracinių teismų.

Teismas pažymėjo, jog Konvencijos 6 straipsnio 1 punktas įtvirtina asmenų teisę kreiptis į teismą, siekiant apginti savo pažeistas teises. Šia teise gali būti remiamasi įrodinėjant asmens teisių bei pareigų pažeidimą tuo pagrindu, kad nebuvo sudarytos sąlygos savo teisėtus interesus ginti teisme pagal Konvencijos 6 straipsnio 1 dalį (žr. EŽTT 2012 m. sausio 17 d. sprendimo *Stanev prieš Bulgariją* (pareiškimo Nr. 36760/06) 229 p.). Pabrėžta, jog ši teisė reiškia ne vien galimybę asmenims inicijuoti teismo procesą, bet ir teisę, kad ginčas teisme būtų išspręstas iš esmės. Teismo nuomone, būtų nesuvokiama, jeigu Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje būtų įtvirtintas baigtinis asmenų procesinių teisių sąrašas, tačiau nebūtų garantuojama šalių teisė, kad ginčas būtų nagrinėjamas iš esmės. Teismas taip pat pažymėjo, jog Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis negarantuoja teisės kreiptis į tokį teismą, kuris turi teisę pakeisti teisės aktą arba pripažinti jį negaliojančiu (žr. EŽTT 2004 m. kovo 16 d. sprendimą *S.B. ir kiti prieš Suomiją* (pareiškimo Nr. 30289/96), EŽTT 2006 m. gruodžio 12 d. sprendimą *Biziuk ir Biziuk prieš Lenkiją* (pareiškimo Nr. 12413/03), EŽTT 2008 m. gruodžio 2 d. sprendimą *Furdik prieš Slovakiją* (pareiškimo Nr. 42994/05). Pagal galiojančią teismų praktiką, teismų sprendimai privalo būti tinkamai motyvuoti (žr. EŽTT 2003 m. liepos 1 d. sprendimo *Suominen prieš Suomiją* (pareiškimo Nr. 37801/97) 34 p.). Nors nereikalaujama detalaus atsakymo į kiekvieną šalies pateiktą argumentą, šalys gali tikėtis, jog bus pateikti atsakymai į svarbiausius ir didžiausią įtaką teismui turinčius argumentus (žr. EŽTT 2015 m. liepos 21 d. sprendimo *Deryan prieš Turkiją* (pareiškimo Nr. 41721/04) 33 p.).

Teismas pastebėjo, kad nacionalinėje teisėje ir teismų praktikoje aiškiai nustatyta teisė kreiptis į teismą, galimybė ginčyti teisės aktų teisėtumą bei teisė į *a posteriori* Konstitucinio Teismo vykdomą teisės aktų peržiūrą. Neįtvirtinus individualiojo konstitucinio skundo, pastaroji teisė gali būti įgyvendinama per nacionalinius teismus, kurie sprendžia, ar yra pagrindas perduoti bylą Konstituciniam Teismui. Tačiau, kaip ne kartą kartojo Konstitucinis Teismas, nacionalinių teismų atsisakymas perduoti bylą Konstituciniam

Teismui turi būti aiškiai pagrįstas. Toliau Teismas pastebėjo, kad pareiškėjas turėjo galimybę pateikti skundą dėl 2012 m. Tvarkymo plano nacionaliniuose administraciniuose teismuose; tačiau dviejų instancijų teismai atsisakė priimti pareiškėjo skundą, nes byla nepriskirta administracinių teismų kompetencijai; vėlesnis pareiškėjo prašymas dėl proceso atnaujinimo buvo atmestas, nes byla nebuvo išnagrinėta iš esmės.

Nors pirmosios instancijos teismas pateikė tik glaustą argumentaciją atmesdamas pareiškėjo skundą, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas aptarė visus esminius jam pateiktus klausimus. Šis teismas nepasirinko tiesiog pritarti žemesnės instancijos teismo išvadoms, bet išsamiai paaiškino, kodėl administraciniai teismai nėra kompetentingi nagrinėti Vyriausybės nutarimo teisėtumą, nes jis buvo susijęs su valstybinės valdžios įgyvendinimu.

Teismas atsižvelgė, kad 2007 m. Konstitucinis Teismas nagrinėjo Tvarkymo plano teisėtumą ir nustatė, jog jis buvo sudarytas iš kelių dalių, tam tikros iš kurių buvo grafinės schemos, tačiau tai nepakeitė jo, kaip norminio teisinio akto, pobūdžio. Iš nuoseklios Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo praktikos taip pat buvo matyti, kad Tvarkymo planai nėra pripažįstami individualaus pobūdžio. Teismas nematė jokios priežasties, kodėl Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas turėjo priimti kitokį sprendimą, ypač tokiu atveju, kai pareiškėjo keliami klausimai jau buvo išspręsti nacionalinių teismų praktikoje.

Teismas, atsižvelgęs į pareiškėjo skundo esmę, susijusią su Tvarkymo plano dalies pakeitimu, padarė išvadą, kad pareiškėjas negalėjo teigti, jog jo teisė kreiptis į teismą buvo pažeista arba apribota. Nors pirmosios instancijos teismo sprendimas atmesti pareiškėjo skundą nebuvo išsamiai motyvuotas, ši problema buvo ištaisyta aukštesnės instancijos teismo. Teismas pabrėžė, jog pareiškėjas galėjo pasinaudoti ir pasinaudojo teise į teismą, jo skundas buvo išspręstas iš esmės, t. y. nacionaliniai teismai, remdamiesi nacionaline teise, detalčiai išnagrinėjo skundą. Galiausiai Teismas nenustatė jokio Konvencijos 6 straipsnio 1 punkto pažeidimo.

Dėl Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio pažeidimo

Šioje byloje taip pat buvo nagrinėjamas klausimas, susijęs su asmens teise netrukdomai naudotis savo nuosavybe. Visų pirma teismas atkreipė dėmesį į tai, kad turi būti nustatyta, ar pareiškėjas, įsigydamas nekilnojamąjį turtą, turėjo arba galėjo žinoti apie jam taikomus arba ateityje taikytinus apribojimus, taip pat vertinama teisėtų lūkesčių sąsaja su galimu realiu nuosavybės naudojimu bei rizikos įsigyjant nekilnojamąjį turtą prisiėmimu, nuosavybės ribojimo apimtis ir galimybė ginčyti šio ribojimo pagrįstumą.

Vertindamas šios bylos aplinkybes, Teismas pastebėjo, kad pareiškėjas įsigijo minėtą nekilnojamąjį turtą 2000 metais. Pastatai buvo Kuršių nerijos nacionalinio parko, įkurto 1991 metais ir 2000 metais įrašyto į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą (iki tol ši teritorija buvo įrašyta į UNESCO paveldo sąrašo kandidatų sąrašą), teritorijoje. Tai reiškia, jog valstybės veiksmų laisvė priklausė nuo jos tarptautinių įsipareigojimų UNESCO, ir nekyla abejonių, kad priemonės, skirtos apsaugoti UNESCO sąrašė įrašytą teritoriją, gali būti ypač griežtos.

Taip pat Teismas pažymėjo, kad 1994 metais, pagal tuo metu parengtą generalinį planą, buvo priimtas sprendimas nugriauti pareiškėjui priklausančius pastatus (šešeri metai prieš pareiškėjui įsigyjant minėtą nekilnojamąjį turtą). Nors generalinio plano dalis buvo pakeista 2012 metais patvirtinus Kuršių nerijos nacionalinio parko tvarkymo planą (toliau – Tvarkymo planas), tačiau su pareiškėjo pastatais susiję apribojimai nebuvo pakeisti nuo 1994 metų. Atsižvelgęs į tai, Teismas akcentavo, jog pareiškėjas žinojo arba turėjo pagrįstai žinoti, kad pagal tuo metu galiojusias nacionalinės teisės normas jis įsigijo nugriovimui skirtus pastatus ir, nors nugriovimo terminas nebuvo nustatytas, šie veiksmai anksčiau ar vėliau turėjo būti įgyvendinti. Pabrėžta ir tai, kad visa su generaliniu planu susijusi informacija buvo prieinama suinteresuotiems asmenims. Dėl to pareiškėjas negalėjo tikėtis gauti leidimą pakeisti pastatų paskirtį, net jeigu tokia galimybė galėjo vienu metu būti svarstoma, ir pirkimo metu pareiškėjas prisiėmė riziką, kad pastatai tam tikru laiku bus nugriauti. Priešingai nei teigė pareiškėjas, 2012 m. patvirtintas Tvarkymo planas nesudarė sąlygų pakeisti pastatų paskirtį. Dėl šių priežasčių pareiškėjas neįgijo teisės į kompensaciją už pastatų nugriovimą, nepaisant to, kada šis griovimas turėjo būti atliktas.

Galiausiai Teismas pažymėjo, kad pareiškėjo teisė kreiptis į nacionalinį teismą ginčijant institucijų priimtus sprendimus nebuvo ribojama. Iš tikrųjų pareiškėjas pasinaudojo šia teise ir aktyviai įsitraukė į

teisminius procesus. Teismo nuomone, pareiškėjui, ginčijusiam nuosavybės teisės apribojimą, buvo suteiktos tinkamos procesinės garantijos, leidusios jam veiksmingai pristatyti savo argumentus nacionaliniuose teismuose (žr. EŽTT 2011 m. vasario 17 d. sprendimą *Sourlas prieš Graikiją* (Nr. 46745/07). Atsižvelgęs į visas bylos aplinkybes, Teismas nustatė, kad buvo išlaikyta teisinga pusiausvyra tarp pareiškėjo nuosavybės apsaugos ir bendrojo intereso reikalavimų. Pareiškėjas nepatyrė asmeninės ar pernelyg didelės naštos, todėl Teismas konstatavo, kad nebuvo Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio pažeidimo.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. birželio 12 d. sprendimas byloje
Beinarovič ir kiti prieš Lietuvą
(pareiškimų Nr. 70520/10, 21920/10, 41876/11, svarbos lygis – 3)

Dėl nuosavybės teisių pažeidimo panaikinus sprendimus dėl nuosavybės teisių į žemės sklypus, kuriuose yra valstybinės reikšmės miškas, atkūrimo ir valstybės institucijoms ilgą laiką nesiimant priemonių užbaigti ilgai užtrukusį nuosavybės teisių atkūrimo procesą

Faktinės aplinkybės

Vilniaus apskrities viršininko administracijos 2003 m. gegužės 7 d. sprendimais I. B. buvo atkurtos nuosavybės teisės į žemę, grąžinant natūra 1,73 ha žemės sklypą miškų ūkio veiklai ir 0,25 ha žemės sklypą, priskirtiną valstybinės reikšmės miškui. Į šiuos žemės sklypus paveldėjimo teisės pagal įstatymą liudijimo pagrindu nuosavybės teisė perėjo pirmajai pareiškėjai, o ši dovanojimo sutarties pagrindu žemės sklypus perleido antrajai pareiškėjai.

Trečiajai pareiškėjai buvo atkurta nuosavybės teisės į 0,52 ha žemės ūkio paskirties žemę ir 2,12 ha miško žemę.

Ketvirtajai pareiškėjai buvo atkurta nuosavybės teisės į 2,67 ha žemės sklypą, jo dalį (1,5 ha) ši pareiškėja pardavė trečiajam asmeniui.

Lietuvos teismų sprendimais, patenkinus prokurorų ieškinius ir pareiškimus dėl viešo intereso gynimo, buvo panaikintos Vilniaus apskrities viršininko administracijos priimtų sprendimų dalys dėl nuosavybės teisių atkūrimo. Teismai priimtus sprendimus motyvavo tuo, kad grąžintose valstybei sklypų dalyse yra valstybinės reikšmės miškas, kuris, vadovaujantis nacionaliniais teisės aktais, yra išimtinė Lietuvos Respublikos nuosavybė, todėl nuosavybės teisių atkūrimas į tokius sklypus pažeidžia imperatyviasias įstatymo normas ir yra neteisėtas. Be to, teismai pripažino negaliojančiomis paveldėjimo, dovanojimo, pirkimo-pardavimo aktų dalis, susijusias su nuosavybės teisių į valstybinės reikšmės mišką nurodytuose sklypuose perėjimu privatiems asmenims ir taikė restituciją natūra, t. y. pareiškėjos buvo įpareigosios grąžinti valstybei atitinkamas žemės sklypų dalis.

Nacionalinė žemės tarnyba informavo pareiškėjas, kad, teismo sprendimais panaikinus atkurtas jų nuosavybės teises, jos išsaugojo teisę jas atkurti kitais įstatymo nustatytais būdais. Restitucijos procesas buvo pradėtas 2010 m. (dėl pirmųjų trijų pareiškėjų) ir 2012 m. (dėl ketvirtosios pareiškėjos), tačiau Teismo sprendimo priėmimo metu pareiškėjų nuosavybės teisės vis dar nebuvo tinkamai atkurtos.

Pareiškėjos teigė, kad valstybė neteisėtai atėmė jų nuosavybę, taip pažeisdama Konvencijos pirmojo protokolo 1 straipsnį, taip pat valdžios institucijos vilkino restitucijos procedūras, todėl jų nuosavybės teisės vis dar nėra atkurtos.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas nurodė, kad gero valdymo principas neturėtų užkirsti kelio nacionalinėms valdžios institucijoms ištaisyti klaidas, net jei jos padarytos dėl pačių institucijų aplaidumo. Tačiau riziką dėl bet kokių valdžios institucijų padarytų klaidų prisiimti turi pati valstybė ir šios klaidos negali būti taisomos suinteresuotų asmenų sąskaita. Nuosavybės teisių atkūrimo atšaukimo atveju, vadovaujantis gero valdymo principu, valdžios institucijoms gali būti ne tik nustatyta pareiga nedelsiant ištaisyti klaidą, bet ir reikalaujama sumokėti proporcingą kompensaciją ar kitu būdu tinkamai atlyginti ankstesniajam *bona fide*

(lot. sąžiningam) teisių turėtojui (žr., pvz., *Lelas prieš Kroatiją* (pareiškimo Nr. 55555/08) 74 p.); *Maksymenko ir Gerasymenko prieš Ukrainą* (pareiškimo Nr. 49317/07) 64 p.; *Bogdel prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 41248/06) 66 p.). Remdamasis tuo, Teismas konstatavo, kad, atsižvelgiant į tai, jog nuosavybės teisės į ginčo žemės sklypus buvo atkurtos pažeidžiant nacionalinę teisę, nacionalinės valdžios institucijos turėjo teisę panaikinti nuosavybės teisių atkūrimą, kad apsaugotų valstybinės reikšmės miškus. Todėl, Teismo vertinimu, nuosavybės teisių atkūrimo panaikinimas pats savaime nepažeidė pareiškėjų teisių Konvencijos 1 protokolo 1 straipsnio prasme. Teismas taip pat konstatavo, kad dėl neteisėto nuosavybės teisių pareiškėjoms atkūrimo atsakingos yra tik nacionalinės valdžios institucijos, o pareiškėjos nuosavybę įgijo gera valia ir neturėjo pareigos ištaisyti valdžios institucijų padarytų klaidų. Teismas, atsižvelgdamas į pareiškėjų teiginius, kad, panaikinus sprendimus dėl nuosavybės teisių atkūrimo, jos prarado galimybę gauti tokios pat kokybės žemės sklypus, nes toje vietovėje nebėra laisvų žemės sklypų, pabrėžė, kad nacionalinė teisė nustato ne vieną nuosavybės teisių atkūrimo formą, t. y. ne tik nuosavybės teisių atkūrimą natūra. Be to, Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnis negarantuoja teisės įgyti nuosavybę ir negali būti aiškinamas kaip įpareigojantis valstybes nares atkurti nuosavybę, kuri buvo perduota prieš Konvencijos ratifikavimą. Teismas taip pat pabrėžė, kad Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnis valstybėms narėms nenustato jokių apribojimų įtvirtinti turto grąžinimo būdus ir sąlygas, kuriomis bus atkurtos ankstesnių savininkų nuosavybės teisės (žr., pvz., *Slivenko prieš Latviją* (pareiškimo Nr. 48321/99) 121 p.; *Jantner prieš Slovakiją* (pareiškimo Nr. 39050/97) 32 p.; *Kopecký prieš Slovakiją* (pareiškimo Nr. 44912/98) 35 p.). Dėl to Teismas konstatavo, kad, panaikinus pareiškėjų nuosavybės teises į atkurtą turtą, valdžios institucijos nebuvo įpareigosios pareiškėjų nuosavybę atkurti natūra, o galėjo tai padaryti bet koku kitu nacionalinėje teisėje nustatytu būdu.

Teismas, vertindamas, ar valdžios institucijos įvykdė savo pareigą nedelsdamos ir tinkamai atlyginti pareiškėjų nuostolius, kuriuos šios patyrė dėl valdžios institucijų klaidos, nustatė, kad pareiškėjų nuosavybės teisės vis dar nėra visiškai atkurtos. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad nors valdžios institucijos žinojo išskirtinę pareiškėjų padėtį, t. y. kad pareiškėjoms nuosavybės teisės jau buvo atkurtos ir vėliau buvo panaikintos dėl valdžios institucijų padarytų klaidų nuosavybės atkūrimo procese, ir tai, kad pareiškėjos pačios kreipėsi dėl galimo greitesnio šio klausimo išsprendimo, tačiau visiškai neatsižvelgė į išskirtinę pareiškėjų padėtį. Be to, Teismas nustatė, kad nors pareiškėjos aktyviai bendradarbiavo su institucijomis nuosavybės teisių atkūrimo procese, buvo laikotarpių, kai valdžios institucijos ilgą laiką nesiėmė jokių veiksmų. Teismas taip pat pakartojė, kad Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnis susitariančiosioms valstybėms nenustato jokių nuosavybės atkūrimo būdo apribojimų, todėl valdžios institucijos, vadovaudamosi nacionaline teise, turėjo teisę pareiškėjoms atkurti nuosavybės teises pinigine kompensacija net ir be pareiškėjų sutikimo, jei pareiškėjos tinkamai neišreiškė savo valios dėl pageidaujamo nuosavybės teisių atkūrimo būdo; tokia praktika Teismo yra pripažinta tinkama (žr., pvz., *Nekvedavičius prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 1471/05) 62 p.; *Valančienė prieš Lietuvą* (pareiškimo Nr. 2657/10) 63 p.). Atsižvelgdamas į tai, Teismas konstatavo, kad toks valdžios institucijų neveikimas pažeidė Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnį. Teismas, vertindamas valdžios institucijų veiksmus ketvirtosios pareiškėjos atveju, nustatė, kad ketvirtoji pareiškėja ne tik nebendradarbiavo su valdžios institucijomis, tačiau ir aiškiai atsisakė dalyvauti restitucijos procese, tiesiogiai nurodžiusi, jog sąmoningai nesirinks jokio kito sklypo ir lauks Teismo sprendimo. Pažymėdamas Konvencijos apsaugos subsidiarų pobūdį, Teismas nusprendė, jog valstybės institucijos negali būti atsakingos dėl užtrukusio ketvirtosios pareiškėjos nuosavybės teisių atkūrimo, todėl Konvencijos 1 protokolo 1 straipsnis pažeistas nebuvo.

Teismas konstatavo Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio pažeidimą pirmosios, antrosios ir trečiosios pareiškėjų atžvilgiu dėl pernelyg ilgo restitucijos proceso ir dėl to, kad pareiškėjoms vis dar nėra visiškai atkurtos nuosavybės teisės, o ketvirtosios pareiškėjos atžvilgiu Konvencijos Pirmojo Protokolo 1 straipsnio pažeidimo nenustatė.

[Prieiga internete](#)

Europos Žmogaus Teisių Teismo 2018 m. balandžio 26 d. sprendimas

Čakarevič prieš Kroatiją

(pareiškimo Nr. 48921/13, svarbos lygis - 2)

Dėl institucijų klaidos nepagrįstai išmokėtų nedarbo išmokų išieškojimo iš jų gavėjo

Faktinės aplinkybės

Kroatijos pilietė Ilina Čakarevič (pareiškėja) 1995 metų gruodį neteko darbo, todėl jai administraciniu sprendimu buvo skirta nedarbo išmoka.

2001 metais Rijekos darbo biuro sprendimu buvo panaikinta jos teisė į nedarbo išmoką, nustačius, kad šios išmokos buvo mokamos už ilgesnį laikotarpį nei numato nacionaliniai teisės aktai. Šiuo sprendimu taip pat buvo nurodyta grąžinti laikotarpiu nuo 1998 metų iki minėto sprendimo priėmimo nepagrįstai išmokėtas sumas (viso apie 2 600 Eur). Būdama blogos sveikatos, nedirbdama ir neturėdama jokių pajamų, pareiškėja atsisakė grąžinti ginčo sumas geruoju (periodiškai per 60 mokėjimų), todėl darbo biuras pateikė ieškinį teismui dėl šių sumų išieškojimo. Nacionaliniai teismai ieškinį tenkino.

Neoficiali Teismo sprendimo apžvalga

Teismas, remdamasis savo praktika dėl išmokų mokėjimo sustabdymo, pripažino, kad valdžios institucijos turi teisę ištaisyti savo klaidas ir nutraukti mokėjimą. Tačiau pareiškėjos atvejis apėmė išmokėtų išmokų, paskirtų administraciniu sprendimu, grąžinimą, todėl šiuo atveju taikytina Teismo praktika, kad valstybės institucijų padarytos klaidos negali būti taisomos pareiškėjos sąskaita. Ši tarptautinė teisminė institucija pažymėjo, kad pareiškėja neklaidino institucijų dėl reikšmingų aplinkybių, jai taip pat niekada nebuvo pranešta apie tai, kad egzistuoja nacionalinėje teisėje nustatytas ir nuo jos darbo stažo priklausantis maksimalus laikotarpis, už kurį gali būti mokamos nedarbo išmokos. Kadangi kompetentinga institucija priėmė sprendimą jai mokėti ginčo išmokas, ji, Teismo vertinimu, turėjo pagrindą manyti, jog jos gaunamos išmokos yra teisėtos (jai mokamos pagrįstai).

Ginčo atveju, nacionalinei institucijai padarė klaidą, pareiškėja tapo vienintelė atsakinga už jos (klaidos) ištaisymą (valstybė nepatyrė jokių neigiamų pasekmių dėl savo pačios klaidos). Nebuvo įvertinta ir tai, kad buvo bloga pareiškėjos sveikata (ji sirgo psichine liga ir buvo nedarbinga) ir sunki jos finansinė padėtis (skolos mokėjimas, net ją išskaidžius į 60 mokėjimų, būtų neįmanomas, nes ginčo išmokos buvo vienintelis jos pragyvenimo šaltinis).

Atitinkamai Teismas konstatavo, kad tokiomis aplinkybėmis, kokios susiklostė nagrinėtu atveju, reikalavimas grąžinti dėl pačių valdžios institucijų klaidos išmokėtas nedarbo išmokas lemia per didelę našta pareiškėjai.

Išvada: Konvencijos 1-ojo protokolo 1 straipsnio pažeidimas.

41 straipsnis: priteista 2 600 Eur neturtinei žalai atlyginti.

[Prieiga internete](#)